

DE ZAANSCH E MOLEN

WIND BRIEF

INTERVIEW: **KLAZIEN HARTOG**
BESTUURDER WATERSCHAP HHNK
ANTON KOK: 'VERTROUWEN
IN **ONTWIKKELINGEN'**
VRIJWILLIGER
JOB DE GROEN

50 JAAR ZAA NSTAD: FEESTJES ZIJN LEUK MAAR GAAN VOORBIJ

- 4 **VERTROUWEN IN DE ONTWIKKELING**
ANTON KOK OVER DE ZAA NSE SCHANS
- 9 **COLUMN NATASJA GROOTHUISMINK**
HOERA!
- 10 **NIEUW IN HET MOLENMUSEUM**
TEKENINGEN VAN NICOLAAS DE CARPENTIER
- 14 **100-JARIG JUBILEUM**
FEEST BIJ DE ZAA NSCHE MOLEN
- 17 **HET FORTUIN**
EXPOSITIE IN HET MOLENMUSEUM
- 18 **TOEN EN NU**
DE WELDRAGENDE KERSENBOOM
- 20 **INTERVIEW MET KLAZIEN HARTOG**
BESTUURDER HOLLANDS NOORDERKWARTIER
- 24 **SERIE OVER MOLENBRANDEN**
PELMOLEN HET VERGULDE KALF
- 26 **VRIJWILLIGER JOB DE GROEN**
'EEN MOLENAAR LEERT IEDERE DAG'
- 34 **KOKEN MET MOLENPRODUCTEN**
ZAA NSE KAAS-KROKETTEN
- 36 **RONDJE MOLENS**
NIEUWS UIT HET VELD
- 39 **KORTE BERICHTEN**
EEN KANTSTEEN UIT WORMER
- 40 **LEZERS SCHRIJVEN**
- 41 **COLOFON**

Een inwoner van Zaanstad is geen gewone Nederlander, maar een Zaankanter. Dat is een soort eretitel om trots op te zijn, of eigenlijk zou dat het moeten zijn. Want er zijn weinig steden in Nederland die kunnen bogen op zulke uitzonderlijke prestaties in het verleden als Zaanstad. Aan de oevers van de Zaan ontstond tenslotte in het begin van de zeventiende eeuw het eerste industriegebied ter wereld. In talloze molens werd hout gezaagd, olie geslagen, verfstoffen geproduceerd, hennep geklopt, specerijen verwerkt, papier en tabak gemaakt, enzovoort.

De molenindustrie zorgde er ook voor dat andere vormen van nijverheid zich konden ontwikkelen. Door de aanwezigheid van een groot aantal zaagmolens kon bijvoorbeeld de scheepsbouw aan de Zaan zich tot grote hoogte ontwikkelen. In Zaandam werden door de eeuwen heen zo'n 25.000 schepen(!) gebouwd. Dat schrijven tenminste de heren A.J. van der Horst en S. Wegeer, na grondig onderzoek, in hun interessante boek 'Scheepsbouw en

Scheepvaart in de Zaanstreek', dat onlangs werd uitgegeven door de Bataafsche Leeuw in Amsterdam. Een flink deel van al die schepen werd in opdracht van buitenlandse reders gebouwd. Een prestatie van wereldformaat! Een ander zeer succesvol product was het Zaanse witpapier dat ooit de wereld veroverde. Er zijn nogal wat gebeurtenissen vastgelegd op papier dat in de Zaanstreek is gemaakt, zoals de Amerikaanse onafhankelijkheidsverklaring. Met verschillende innovaties op een bestaande techniek wisten Zaanse ondernemers in een kleine zestig molens eeuwenlang de beste kwaliteit papier te maken en daarmee de concurrentie af te troeven. Ook over dit onderwerp verscheen onlangs een boek en wel bij uitgeverij Noord-Holland onder de titel 'Zaanse Papiergeschiedenis'. Voor de inhoud tekende een heel collectief aan schrijvers/historici, waaronder de vrijwilligers van onze vereniging Arie Butterman, Ron Couwenhoven en Sjors van Leeuwen.

Bij het lezen van deze boeken begint een Zaankanter vanzelf te gloeien van trots en

duch zou elke Zaankanter ze in zijn of haar boekenkast moeten hebben. Maar hebben jonge Zaankanters tegenwoordig nog een boekenkast? Wordt er nog gelezen of alleen geconsumeerd uit podcasts, sociale media en digitale nieuwssites? En is er nog belangstelling voor het roemruchte verleden van de Zaanstreek? Ja, de leden van de historische verenigingen in de Zaanstreek smullen van het verleden, maar dat is een minderheid in deze stad met 160.000 inwoners. Misschien is dit jaar de vijftigste verjaardag van Zaanstad een gelegenheid om het verleden eens flink onder de aandacht te brengen. Feestjes zijn leuk maar gaan voorbij en worden vergeten. Beter zou het zijn om te investeren in het zichtbaar maken van het Zaanse verleden en alle Zaankanters, lezers en niet-lezers, een gevoel van trots te geven. Want waar zijn bijvoorbeeld de plannen gebleven om een historische scheepswerf in Zaanstad te bouwen? Dat zou een mooie verjaardagstraktatie zijn voor de inwoners van Zaanstad!

Ed Pielkenrood
hoofdredacteur

DE ZAA NSCHE MOLEN

MET **KLEINE STAPJES** VOORUIT IS BETER DAN **STRUIKELEN** OVER GROTE STAPPEN

VERTROUWEN IN DE ONTWIKKELING VAN DE ZAAANSE SCHANS

door Ed Pielkenrood

Het wordt steeds drukker op de Zaanse Schans. Van maart tot oktober stagneren de bezoekersstromen op de smalle paden, staan er voortdurend lange rijen voor de kassa's van de molens, is het parkeerterrein altijd vol en dolen wildparkeerders radeloos rond in de omgeving. Kortom, de beleving van bezoekers aan het authentieke dorp holt achteruit. Maar passende maatregelen bleven tot nu toe uit. Hoe lang kan dit nog duren? Toch is er de laatste tijd op de Schans veel gebeurd. Waar de passie voor het eigen product de samenwerking tussen de museale partijen vroeger in de weg stond, is er nu de overtuiging dat er alleen een toekomst is voor de Zaanse Schans als alle partijen de krachten bundelen. Aan een nieuwe samenwerking is de afgelopen tijd met succes hard gewerkt.

Het hoofddoel van de Vereniging De Zaanse Molen is om het erfgoed te onderhouden voor de toekomst en hier is meer geld voor nodig. Dat is voor Anton Kok een heel duidelijke opdracht vanuit de molens. Meer geld kan alleen gerealiseerd worden als er iets verandert en alle partijen op de Schans het met elkaar eens zijn hoe de problemen moeten worden aangepakt. Kok is interim bestuurder en is gewend om te werken in langjarige

projecten waar altijd iets loos is. Hij is door de gemeente Zaanstad aangesteld als kwartiermaker voor alle partijen op de Schans.

OVERTUIGING GELAND

“De problemen kunnen niet in een paar grote stappen worden opgelost”, vertelt Kok. “Kleine, voorzichtige stappen zijn noodzakelijk, zodat het onderling vertrouwen

staphorsius
kunstgalerie en lijstenmakerij

- taxatie & bemiddeling
- inlijsten
- papier- en olieverfrestauratie
- schoonmaken van schilderijen
- in- en verkoop van oude prenten
- kaarten & grafiek

J.J. Allanstraat 287b • 1551 RG Westzaan • 075 6143000

www.staphorsius.nl

Drukkerij sinds 1821
HEIJNIS & SCHIPPER DRUKKERIJ

LETTERPRESS: Drukwerk dat je kunt voelen!

Voor een stijlvolle en ambachtelijke uitstraling.
Nu ook met gekleurde zijkantjes!

meer op
heijnis-schipper.nl/onze-apps/letterpress/

Back-Upstraat 12, 1033 NX Amsterdam-Noord
Telefoon 075 6401730 • www.heijnis-schipper.nl
info@heijnis-schipper.nl
Facebook: [heijnis.schipper.drukkerij](https://www.facebook.com/heijnis.schipper.drukkerij)

VERTROUWEN IN DE ONTWIKKELING VAN DE ZAAANSE SCHANS

bij de betrokken partijen kan groeien en zij elkaar steeds meer gunnen. Het grote Zaanse verhaal vertellen zij tenslotte met elkaar. Weliswaar hebben zij daarin ieder hun eigen rol, maar een sterk totaalbeeld is in ieders belang. Die overtuiging is inmiddels overal geland en daarom is ook de gemeente aangesloten. Die wilde alleen meedoen als de partijen op de Schans bereid zijn om met elkaar samen te werken. Anders is haar deelname onbegonnen werk en participatie verspilde moeite.”

PILOT

De eerste stap die nu wordt gezet is een pilot met een gezamenlijke toegangskaart voor de hele Zaanse Schans. Er komt weliswaar geen hek om het gebied, maar de opzet is dat alle bezoekers vanaf het komende seizoen gaan betalen, onafhankelijk van welke deellocatie zij zullen bezoeken. Molenbezoek is dus een onderdeel van de nieuwe toegangskaart, maar voor een lagere prijs dan voorheen. Omdat veel meer bezoekers een bedrag voor een molenbezoek betalen en niet slechts een deel van de bezoekers, zal de opbrengst voor De Zaanse Molen – en dat geldt ook voor de andere erfgoedpartijen – groter zijn. Katelijne Prinsenbergh, directeur/bestuurder van De Zaanse Molen is blij met deze ontwikkeling. “Onderhoudskosten van de molens moeten we uit de opbrengst van betalende bezoekers kunnen halen, dus die moet omhoog. Onze leden blijven overigens met hun lidmaatschapskaart gratis toegang houden tot de Zaanse Schans en onze molens.”

URGENTIE

De pilot met een gezamenlijke toegangskaart moet de erfgoedpartijen weliswaar meer geld in het laatje opleveren, maar doet nog niets aan urgente kwesties zoals een routing die de bezoekers beter verspreidt en doseert over de Schans, het oplossen van het parkeerprobleem, meer en betere toiletvoorzieningen en verbetering van de veiligheid.

“Wij voelen die urgentie natuurlijk”, zegt Anton Kok. “Maar vooruit met kleine stapjes is beter dan struikelen over grote stappen. We hebben in het samenbrengen van alle betrokken partijen al heel veel van die kleine stapjes gezet en dat bij elkaar zou je trouwens

ook al een hele grote stap kunnen noemen. Het allerbelangrijkst is dat de inkomsten omhoog moeten om investeringen te kunnen bekostigen. Gratis toegang tot de Schans is onhoudbaar geworden. Zo kijken we ook naar de verdere toekomst. Samen met de gemeente werken we aan een investeringsplan voor de Schans dat opgenomen moet worden in de kadernota 2025 – 2029 van Zaanstad en dit voorjaar moet worden aangeleverd. De kosten daarvoor komen uit de toenemende opbrengst van bezoekersgeldjes. Door de goede wil van alle betrokken partijen heb ik vertrouwen in de toekomst van de Zaanse Schans.”

KOOG AAN DE ZAAAN

Wonen in het voormalig Molenmuseum "Huis met de IJzeren Brug"

Na een grondige renovatie van dit rijksmonument zijn 5 prachtige woningen gerealiseerd. In dit transformatieproject is nog 1 woning beschikbaar. Een unieke kans! Gelegen in een gezellige rustige woonwijk aan de rand van het Kooger Park.

De woning heeft een gebruiksoppervlakte van ca. 200 m² verdeeld over een multifunctioneel van daglicht voorzien souterrain, begane grond, 1e verdieping met 3 slaapkamers en moderne badkamer en 2e verdieping met ruimte voor eigen invulling. De sfeervolle tuin van ca. 45 m² ligt aan de zuidwestelijke zijde. De woning wordt opgeleverd voorzien van sanitair. De keuken is nog geheel naar eigen inzicht te creëren.

Vanwege de monumentale status van het project is de woning ondergebracht in een VvE, daarmee wordt het onderhoud van het gehele rijksmonument en de gemeenschappelijke buitenruimte altijd gewaarborgd is. Niet te vergeten, deze woning is volledig geïsoleerd volgens de hoogste normen voor rijksmonumenten.

Grijp deze unieke, en laatste, kans om te wonen in een historische pracht en praal.

Koopsom: € 685.000 k.k.

Voor nadere informatie en/of het maken van een afspraak kunt u contact opnemen met:

Brantjes Makelaars
075 - 640 1888
zaanstad@brantjes.nl

www.ditistomorrow.nl

HOERA!

Columnist in 2024 is Natasja Groothuismink, wethouder voor o.a. monumenten & erfgoed van de gemeente Zaanstad

Ik ben zeer vereerd dat ik dit komend jaar uw columnist mag zijn! En hoewel 2024 al een tijdje bezig is, voel ik me toch vrij om u allen een heel gelukkig nieuwjaar te wensen aangezien dit de eerste windbrief van het jaar is. Een gelukkig én feestelijk jaar!

Vereerd voel ik mij omdat ik op een heel persoonlijke manier verbonden ben met molens en dan natuurlijk vooral met Zaanse molens. Mijn man is namelijk molenaar op pelmolen Het Prinsenhof in Westzaan. En daarom verkeer ik ook regelmatig tussen de molenaars. Een prachtig ambacht en natuurlijk mensen die allemaal het erfgoed van de molens na aan het hart hebben liggen. Net als u en ik.

Vereerd voel ik mij ook om columnist te zijn in een feestjaar. Want 2024 is een feestelijk jaar. In 1974 werden Zaanstad en de Zaanse dorpen samengevoegd tot Zaanstad. Dit jaar 50 jaar geleden. Wij zijn dus jarig. In dit feestjaar worden allerlei evenementen georganiseerd. U bent van harte uitgenodigd! Want dit jubileum vieren we samen.

Dit is niet alleen het jaar dat Zaanstad Abraham ziet. Of Sara, dat kan ook. Op 21 mei aanstaande vieren we ook 450 jaar Pinksterdrie.

Als geboren Zaanse en wethouder van monumenten en erfgoed vind ik deze dag bijzonder. En niet per se omdat het verslaan van de Spanjaarden nou zo vredelievend ging (integendeel: soldaten werden vastgebonden overboord gegooid en verdron-

ken). Het is een bijzondere dag omdat het een Zaanse feestdag is. Een lokaal feest dat ons verbindt. Een Zaanse traditie die je kan uitleggen op verjaardagen: "Nee, het is niet omdat we drie dagen Pinksteren willen vieren. We versloegen de Spanjaarden op tweede pinksterdag en daarom vieren we de dag erna de overwinning." Uitleggen en verhalen over de Zaanse geschiedenis en tradities verbinden ons in de Zaanstreek. Het geeft ons identiteit.

De traditie in ere te houden maakt dat we een extra feestelijke dag hebben. Ik zou het leuk vinden als deze mijlpaal van 450 jaar het begin is van het afstoffen van de Zaanse traditie om deze weer in ere te herstellen. Van oudsher waren winkels dicht, kregen arbeiders een vrije dag en waren de scholen gesloten.

Dit jaar hebben de Zaanse leerlingen weer een vrije dag en sluit een aantal Zaanse ondernemers de deuren op Pinksterdrie. Er worden leuke evenementen en feestelijkheden georganiseerd.

Een Zaanse feestdag. En natuurlijk staan de Zaanse molens – met uitzondering van de molens op de Zaanse Schans - vanaf Luilak tot en met derde pinksterdag ook stil want de molenaars vieren het Zaanse feest van harte mee. Hoera!

Natasja Groothuismink

TEKENINGEN VAN NICOLAAS DE CARPENTIER

Nic. de Carpentier, houtzaagmolen Het Jonge Schaaap, tekening 32 x 24 cm., ca. 1930
(VZM 33120)

Nicolaas de Carpentier (1882 – 1965) was huisschilder én kunstenaar. Hij stond in de traditie van mensen als Jan Kruijver en Gerrit Mol die de oude Zaanstreek voorafgaand aan de vooruitgang probeerden vast te leggen. In tekeningen legde De Carpentier plekken vast die op het punt stonden te verdwijnen, zoals het Meer van Genève in Zaandam (dat in 1931 in het kader van de werkverschaffing werd gedempt om plaats te maken voor de Prinsenstraat). In de collectie van De Zaanse Molen bevinden zich een aantal van zijn molenportretten, zoals dat van pelmolen De Liefde en meelmolen De Haan. Afgezien van lessen die hij voor de Tweede Wereldoorlog kreeg van Jac. Koeman was De Carpentier autodidact. Later gaf hij zelf les.

Portretfoto van Nicolaas de Carpentier
(VZM 001009452)

In augustus 2023 kregen we van de heer Adri Prins, achterkleinzoon van Willem Buijs, een tekening van Nic. de Carpentier. We zien Het Jonge Schaaap in het Westzijderveld rond 1930. Onder de stelling is een bord waarop de naam Hemsing is te ontwaren. Abraham Hemsing was de laatste gaandehouder van de molen. In 1931 kwam de molen stil te staan. Er werden plannen gemaakt om de molen naar het Volkspark te verplaatsen om een nieuw leven te beginnen als verkeersbureau én houtmuseum. De oorlog gooide roet in het eten met als gevolg dat de molen in 1942 werd gesloopt. Anton Sipman mat de molen van binnen en buiten op. Aan de hand van die tekeningen werd in de periode 2005 - 2007 een replica van Het Jonge Schaaap gebouwd aan de Kalverringdijk. De molen stond oorspronkelijk in het Westzijderveld, vlak bij het huidige station Zaandam. In de vrij precieze weergave van De Carpentier wordt een klein houtvlot naar de sleephelling gemanoeuvreed. In de schuren

NICOLAAS DE CARPENTIER

Nic. de Carpentier, Mr. Cornelispad, tekening, 25 x 32 cm., ca 1942

ligt een behoorlijke voorraad gezaagd hout. Aardig detail is het uitbundig vormgegeven kippenhok dat tegen de onderbouw van de molen is gebouwd.

In het najaar van 2023 kregen we van mevrouw Tiny Kruijver-Prins een tekening van Nic. de Carpentier met de titel Mr. Cornelispad. Zij is de zuster van de hierboven genoemde A. Prins en dus achterkleindochter van Willem Buijs, de schrijver van het boek *De Windmolens aan de Zaanstreek 1439-1918*. We zien een landelijke scene met volkstuintjes, boerderijen en huizen. In de voorgrond de penanten en twee balken van een zojuist gesloopt gebouw. De kunstenaar gaf de tekening de titel 'Mr.

Cornelispad'. Na enig zoeken is duidelijk waar we precies zijn: De Carpentier zat in een weiland ten zuiden van het Meester Cornelispad en keek naar het noorden. In de voorgrond zien we de resten van de in 1942 gesloopte zagerij De Breeuwer. Daarachter, gescheiden door een sloot, een weiland waarvan een deel in gebruik is als moestuin of volkstuin. Daar weer achter de huizen aan het Meester Cornelispad. Links steekt het puntdak van de boerderij van De Boer boven de bebouwing en de bomen uit. Verder naar links zijn voor de huizenrij allerlei houten schuurtjes te zien. Dergelijke bouwsels staan ook aan de rechterkant van de tekening. Nic. de Carpentier maakte de tekening waarschijnlijk in 1942 of 1943, toen de firma

Boerendans bezig was met de sloop van de zagerij. Het bedrijf verhuisde in dat jaar naar het Westzijderveld.

Op een foto van 20 jaar eerder is de stoomzagerij De Breeuwer nog vol in bedrijf. Tussen de zagerij en het Meester Cornelispad stonden nog geen houten schuurtjes en het terrein was keurig afgebakend met hekjes en heggen. Links was een kleine

boomgaard. Achter het Meester Cornelispad zien we het Blauwepad. Geheel links zijn het specerijmolentje Indische Welvaren en het houtzaagmolentje De Huisman te zien. In de jaren voor de Tweede Wereldoorlog werd duidelijk dat het hele gebied zou moeten wijken voor de aanleg van de Vincent van Goghweg. De tekening is een stille getuige van de aanloop naar de sloop van één van de laatste authentieke Zaanse paden.

Anoniem, luchtfoto met De Breeuwer, Mr. Cornelispad en Blauwepad, 20 x 25 cm., 1924 (detail) (VZM 28204)

HONDERDJARIG JUBILEUM

EEN JAAR LANG FEEST door Ed Pielkenrood BIJ DE ZAANSCHER MOLEN

Onderwijzer en kunstschilder Frans Mars, de initiatiefnemer tot de oprichting van De Zaanse Molen, schreef in een ingezonden brief in De Zaanlander van 4 maart 1925 een oproep aan alle molenliefhebbers om alle nog aanwezige molens in de Zaanstreek te behouden. *“Ik wil alle molenvrienden vereenigen in een vereniging De Zaanse Molen. Die vereniging heeft ten doel: Het vormen van een fonds tot aankoop, onderhoud enz. van de Zaanse molens. Zij zal er voor waken dat er niet één meer in slopershanden valt.”* Nog geen maand later is het zover. Op 17 maart 1925 wordt vereniging De Zaanse Molen opgericht. Frans Mars wordt de eerste voorzitter en om hem heen heeft hij de juiste mannen verzameld, zoals molenmaker en molenkenner Pieter Boorsma, ‘krantenmagnaat’ en drukkerij-eigenaar Evert Smit sr. en historicus Gerrit Jan Honig.

Grote schade aan De Zoeker, als gevolg van een windhoos in 2025, was de aanleiding voor de oprichting van De Zaanse Molen. De Zoeker stond destijds nog in het Guisveld, maar werd in 1968 verplaatst naar de Zaanse Schans.

Wie denkt dat er nadien geen molen meer van Zaanse bodem verdween, komt bedrogen uit. In 1925 stonden er nog 40 molens in de Zaanstreek, zeven daarvan verbrandden tussen 1926 en 1964 en maar liefst twintig vielen toch nog ten offer aan de sloop. Niettemin verwierf de vereniging in de loop der tijd 14 molens, waarvan er één, De Strijd,

in 1949 door brand verloren ging. De overige molens werden alle grondig gerestaureerd en zijn tot de dag van vandaag in topconditie gehouden.

DE MOLENS ZIJN VAN ONS ALLEMAAL

Nog één jaar en dan bestaat De Zaanse Molen honderd jaar, een jubileum dat in 2025 uitgebreid gevierd zal worden. “In de eerste plaats zal deze viering gericht zijn op de bijna 4.000 leden en 350 vrijwilligers van de vereniging en ook op alle Zaankanters”, zegt de voorzitter van de Raad van Toezicht (en voormalig bestuursvoorzitter) Jan Goedhart. “De molens zijn tenslotte van ons allemaal. Maar ook het uitdragen van ons jubileum naar buiten is een belangrijk onderdeel. We zijn een van de oudste erfgoedorganisaties in Nederland en hebben in honderd jaar een geweldig ‘track record’ neergezet op dat gebied. Bovendien zijn onze molens over de hele wereld bekend en geliefd als de nalatenschap van het eerste industriegebied ter wereld.

Daar mogen we trots op zijn. De innovaties van toen, waardoor Zaanse producten een wereldwijde reputatie verwierven, samen met de duurzaamheid van het wind gedreven productieproces, verdient volop aandacht en het jubileum geeft ons daar alle gelegenheid voor.”

DE ORGANISATIE

Voor de organisatie van het honderdjarig jubileum is een werkgroep geformeerd onder voorzitterschap van Hans Groot. Groot maakte tot de introductie van de nieuwe organisatie deel uit van het bestuur van stichting de Windmolencompagnie (WMC) en wilde na de bestuurlijke samenvoeging met de vereniging actief blijven voor de molens. “Ik zag een uitdagende kans in het jubileum en het organisatorische aspect daaraan ligt mij wel. Ruim een jaar geleden werd aan de leden gevraagd om met ideeën te komen voor de viering van het jubileum en daar zijn veel bruikbare voorstellen uit gekomen. Het is in ieder geval

de bedoeling om de viering over het hele jaar 2025 te spreiden en elke molen zal daarin een rol spelen. Verder zal het jubileum ook worden gebruikt om nieuwe leden te werven. Hoe mooi zou het zijn om ook de nieuwe Zaankanters bij de vereniging te betrekken en de trots op onze molens en de Zaanse geschiedenis met hen te kunnen delen.” Inmiddels wordt er hard gewerkt aan de uitwerking van de plannen en dat mag ook wel want een jaar aan voorbereidingstijd is niets te veel. Een jaar is tenslotte zo om en er moet nog heel veel werk worden verzet.

In de aanloop naar het jubileum zal dit jaar in alle edities van de Windbrief aandacht worden besteed aan de viering in 2025 door steeds een tipje van de sluier op te lichten. Zo hoopt de redactie alle leden en vrijwilligers enthousiast te maken voor het jaar waarover nadien nog heel lang gesproken zal worden.

RIGO
VERFFABRIEK

Alles voor het Meesterwerk

TOPLIN

LIJNOLIE STANDVERF

Bonte Hen slaat Hollands lijnzaad voor TOPLIN

VOOR HUIDIG
EN TOEKOMSTIG ERFGOED

DOKWEG 40 1976 CA IJMUIDEN NEDERLAND +31 (0) 255 54 84 48
INFO@RIGOVERFFABRIEK.NL RIGOVERFFABRIEK.NL

HET FORTUIN

In het Molenmuseum op de Zaanse Schans is momenteel een kleine maar interessante expositie te zien over papiermolen Het Fortuin. Deze molen stond in Zandijk aan het Guispad, even ten noorden van de huidige rotonde bij het politiebureau. Het onfortuinlijke Fortuin verbrandde in 1894.

Sinds 1720 werd er in molen Het Fortuin wit papier gemaakt. Het behoorde tot het beste papier ter wereld dat internationaal befaamd werd. In 1837 besloot de firma Van Gelder Schouten om de fabricage te mechaniseren. Er werden stoomketels en een papiermachine aangeschaft. En daarna ging alles mis. Toch werd hier de kiem gelegd voor het succes van het latere papierconcern Van Gelder en Zonen. De expositie is nog te zien tot 5 mei.

Foto Kees Jak

DE WELDRAGENDE KERSENBOOM

Krommenie was van oudsher het voornaamste centrum van de Nederlandse zeildoekindustrie. Voor enkele honderden jaren werden hennep en vlas in opdracht van de rolreders door thuiswevers tot zeildoek verwerkt. Met dit zeildoek werden voornamelijk scheepzeilen gemaakt, maar ook molenzeilen en dekzeilen. Voor de verwerking van de hennep stonden in Krommenie tussen 1600 en 1907 13 windmolens waarmee, voor korte of langere tijd, de hennepstelen werden gebeukt en verwerkt tot hennepvezels. De hennepvezels werden hierna tot garen gesponnen, de grondstof voor het zeildoek.

Gerrit Mol (1869-1961) uit Wormer schilderde een aquarel van De Kersenboom. Het molenrestant diende daarbij als voorbeeld, echter completeerde Mol de molen naar eigen inzicht. Waarbij hij de oorspronkelijke situatie benaderde.

Inventarisnummer 0002068

Van Vliet maakte de foto aan de zuidkant van de Noordersluis richting het noorden. Op de afbeelding poseert een groep mannen op de sluismuur. Wie zij waren en met welke reden vertelt het verhaal niet. Onbevestigde bronnen melden dat het een groep slopers betreft die de molen kwamen slopen, een andere bron meldt dat het hier om een groep hekelaars gaat. Beide beweringen berusten niet op feiten en zijn twijfelachtig en weerlegbaar. Op de achtergrond is deels De Kersenboom afgebeeld. Kenmerkend voor de hennepkloppers zijn de grote luiken in het achtkant ter hoogte van de beukzolder. Vanwege de grote hoeveelheden stof die vrijkomen bij het verwerken van de hennepstelen, waren alle hennepkloppers uitgerust met deze luiken voor het afvoeren van stof.

Foto Klaas van Vliet, inventarisnummer 0021431

Eén van deze hennepkloppers droeg de bijzondere naam De Weldragende Kersenboom. De Weldragende Kersenboom werd in 1641 gebouwd en heeft tot 1885 gewerkt. De molen stond bij de Noordervaartdijk, ten noorden van de bestaande Noordersluis, aan het einde van het Visserspad. In 1885 liet eigenaar de firma Kaars-Sijpesteijn de molen tot stellinghoogte afbreken, de resterende onderbouw en schuur kregen een pakhuisfunctie. In de jaren '20 werden onderbouw en schuur geschikt gemaakt voor bewoning en

Het tot woning verbouwde molenrestant gezien naar het westnoordwesten rond 1925, met voor de onderbouw de familie Selij (keurig op lengte gesorteerd).

Inventarisnummer 0035034

Het molenrestant omstreeks 1965 gezien naar het noorden.

Inventarisnummer VZM002003486

nadien betrokken door meubelmaker Jan Selij en zijn gezin. Na het overlijden van mevrouw Selij in 1968 kwam de woning leeg te staan. In maart 1972 werden de restanten van de Weldragende Kersenboom opgeruimd waarmee op dat moment het laatste restant van een hennepklopper in Nederland verdween. In 2018 werd in Nauerna overigens hennepmolen De Paauw opnieuw opgebouwd. Aangezien de molen relatief vroeg verdween, is beeldmateriaal schaars. Echter, er bevindt zich in het uitgebreide fotoarchief van De Zaanse Molen een afbeelding waar toevallig een deel van De Kersenboom op werd vastgelegd. De foto is toegeschreven aan de Krommenieër kunstschilder Klaas van Vliet (1841-1917), hij maakte in de periode 1860-1870 diverse foto's in zijn woonplaats, zij behoren tot het oudste beeldmateriaal van de Zaanstreek.

Alle afbeeldingen zijn afkomstig uit het fotoarchief van De Zaanse Molen en zijn op de beeldbank nader te bekijken.

De huidige situatie gebaseerd op de foto van Van Vliet op 30 januari 2024 met op de voorgrond de sluismuur van de Noordersluis. Het stenen huisje diende als sluiswachterswoning en werd in 1911 gebouwd ter vervanging van het houten huisje dat op de foto van Van Vliet is te zien.

Foto F. Rol inventarisnummer 0035645

WATERSCHAPPEN ZIJN EEN GROOT GOED IN NEDERLAND EN UNIEK IN DE WERELD

“Ons werk is actueler dan ooit en het is overduidelijk dat wij ertoe doen. We staan op een kantelpunt in Nederland, want door de klimaatverandering zal water een steeds grotere factor zijn waarmee we rekening moeten houden. Daardoor moet ons land op de schop.”

Aan het woord is Klazien Hartog, gekozen als hoofdingeland in het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) en lid van het college van dijkgraaf en hoogheemraden (het dagelijks bestuur) van deze organisatie.

Hollands Noorderkwartier is, net als andere waterschappen, een overheidsorganisatie met een democratisch gekozen bestuur, die zijn eigen belastinggeld ophaalt en zelf over de besteding daarvan gaat. Dit geld is dus gelabeld. De organisatie van een hoogheemraadschap lijkt erg op die van een gemeente, maar het is geen dualistische organisatie waarin gediscussieerd kan worden over bestedingen, zoals in een gemeenteraad. “Nee, wij kunnen geen gedonder hebben over geld. Wat nodig is, moet gebeuren”, aldus Hartog.

AFFINITEIT MET WATER

Als hoogheemraad heeft Klazien Hartog belangrijke verantwoordelijkheden in haar portefeuille, zoals klimaatadaptatie, watererfgoed en watersystemen in stedelijke

gebieden. Heeft zij bewust gekozen voor dit vak? Hartog: “In 2007/2008 ging het waterbeheer over van individuele personen naar een lijstenstelsel, zoals in de politiek. Dat wil zeggen dat er niet langer uitsluitend op personen gekozen kon worden, maar net als bij gemeentelijke verkiezingen op lijsten. Waterschapsverenigingen besloten om met een eigen lijst te komen: het platform Groen, Water en Land. Omdat ik bestuurlijke ervaring had, werd ik gebeld of ik op de lijst geplaatst wilde worden. Omdat ik altijd aan of op het water heb geleefd en daardoor veel kennis van, en affiniteit met, water heb, zei ik ja.”

MONETHUIS

Behalve affiniteit met water heeft Klazien Hartog dat ook met erfgoed. “Dat komt omdat ik ben opgegroeid in een monumentale, deels

We kunnen geen gedonder hebben over geld

Ons land wordt **steeds intensiever** gebruikt waarbij **bodemdaling en klimaatverandering** complicerende factoren zijn.”

houten, woning aan de Oostzijde, een pand in Zaandam dat Monet ooit op doek heeft vastgelegd. Voor kinderen was het ‘Monethuis’ een paradijs, er waren zo veel verstoppelijkes dat mijn klasgenootjes altijd bij mij wilden komen spelen. Mijn vader was wel altijd aan het werk in en om het huis. Er was altijd wel noodzakelijk schilderwerk of reparatieklussen te doen. De liefde voor oud, monumentaal en erfgoed is mij zo met de paplepel ingegoten en dat ben ik nooit meer kwijtgeraakt. Sinds drie jaar woon ik nu in Egmond. Niet in een moderne woning natuurlijk, maar in een oud vissershuisje.

Erfgoed en water zitten dus in mijn genen en dat komt goed uit want ook het Hollands Noorderkwartier heeft veel monumentaal erfgoed. Denk aan maalvaardige poldermolens, gemalen, sluizen, dijken en ons prachtige polderhuis in Schermerhorn. Ik ben er trots op dat het beheer van die monumenten ook een van mijn verantwoordelijkheden is.”

POLDERMOLENS

De poldermolens hebben inmiddels geen formele functie meer want zij zijn bij het op peil houden van het water in de polders en droogmakerijen inmiddels op één na (de

Neckermolen) allemaal vervangen door gemalen. Hartog: “Het liefst zou ik willen dat de molens meelopen met de gemalen. Een molen kan in relatief korte tijd veel meer water overslaan dan een gemaal, maar natuurlijk niet als er geen wind is. Bovendien schakelt een gemaal zichzelf uit als het water het juiste peil heeft bereikt en dat doen molens niet.

Kortom, het op elkaar inregelen van molens en gemalen zou kunnen, maar vereist maatwerk. We besparen dan wel op elektrakosten als de molens een deel van het werk van gemalen overnemen, maar of je per saldo goedkoper uit bent is niet zeker. Hier moet dus eerst eens goed naar gekeken worden voordat beide systemen naast elkaar kunnen worden ingezet. Ondertussen moeten de molens natuurlijk wel draaien want anders gaan ze snel achteruit. Gelukkig hebben we naast professionals ook steeds meer vrijwillige molenaars aan het werk. Het oude ambacht herleeft, want we zien een instroom van jonge molenaars.”

KLIMAATNEUTRAAL

De woningbouwopgave in Nederland tot 2030 bedraagt 320 miljard euro en een

ruimteclaim van 260.000 ha. In de planning is echter nauwelijks rekening gehouden met het bodem-watersysteem en de impact van een veranderend klimaat. Ongeveer 820.000 geplande woningen zouden in overstroombaar, slap, zettingsgevoelig en nat gebied komen te liggen.

Hartog: “Dat kan natuurlijk niet. Gelukkig is in het laatste regeerakkoord afgesproken dat water en bodem sturend zijn bij ruimtelijke planvorming en dat waterschappen daarbij nauw betrokken worden. Namens de Unie van Waterschappen zit ik in de stuurgroep Deltaplan Ruimtelijk Adaptatie, die ervoor moet zorgen dat Nederland in 2050

Omdat ik altijd aan of op het water heb geleefd, heb ik **veel affiniteit** met water

klimaatneutraal is. Verder zit ik onder andere ook nog in het platform Slappe Bodem dat bij gebiedsontwikkeling kijkt naar water- en bodemvraagstukken vanuit de historie en naar de lange termijn. We hebben te maken met een steeds intensiever gebruik van ons land waarbij bodemdaling en klimaatverandering belangrijke complicerende factoren zijn.”

MENSEN BIJSTAAN

Is het dagelijks bestuur van Hollands Noorderkwartier een volle baan?

“Er worden vier dagen voor gegeven”, aldus Hartog. “Voorheen waren dat er drie, dat was niet te doen. Maar eigenlijk zijn vier dagen ook te kort voor dit verantwoordelijke en veel omvattende werk. Toch heb ik hiernaast ook nog mijn eigen praktijk als (levens)executief. Ik vind het belangrijk om dat eraan te blijven doen omdat het zo’n groot contrast is met mijn werk als hoogheemraad. Ik vind het heerlijk om eens niet over materie te praten maar om mensen te kunnen bijstaan in een cruciaal moment in hun leven. Bovendien zit ik bij het Hollands Noorderkwartier op een verkozen positie en dat zou ook ineens zo maar afgelopen kunnen zijn.

REL ROND BLIKSEMINSLAG IN HET VERGULDE KALF

In de namiddag van zaterdag 9 juli 1870 sloeg de bliksem in de pelmolen Het Vergulde Kalf aan het Kregelgat bij de Hemmes op het Kalf. De molen stond daar al sinds 1697. Het rietdek van de molen scheurde van boven tot onder open en er ging een roede verloren. Het onweer ging die dag ernstig te keer.

In Oostzaan werd een koe van boer Mager dodelijk getroffen door de bliksem¹. De molen van Trijntje Molenaar, de weduwe van Willem Aten, was verzekerd in het Papiermakerscontract dat twee schouwers naar de molen zond om de schade op te nemen. Zij vonden sporen van brandschade en rapporteerden dat aan Rens Doorn, de secretaris van de gecommiteerden van deze brandverzekering.

Negen dagen na de brand kreeg Jan Aten, die namens zijn moeder als directeur van de pellerij Het Vergulde Kalf optrad, bericht van Rens Doorn dat deze onderlinge brandverzekering geen schade zou uitkeren. De reden was een beslissing van de algemene vergadering van de verzekering die op 13 maart 1869 was genomen. De Wormerveerse peller Adriaan Prins had weliswaar in februari van dat jaar voorgesteld schade als gevolg van blikseminslag, maar zonder brand, toch te vergoeden en na enkele bijeenkomsten kwam een definitief voorstel op tafel, waarin werd vastgelegd bliksemschade zonder brand boven de 1000 gulden te vergoeden, mits niet tweederde van die schade was veroorzaakt door de as of een roede. Het voorstel werd echter met een kleine meerderheid verworpen: 31 tegen 26 stemmen².

Jan Aten was bijzonder verbolgen over de gang van zaken en tekende protest aan. Doorn schreef op 19 juli een brief aan de gecommiteerden. Hij had een ontmoeting met Aten gehad en hem op de hoogte

gesteld van de beslissing. 'Het is een zeer onaangename kwestie,' schreef hij. 'Aten was zeer ontevreden met het besluit.' Doorn liet in zijn brief ook doorschemeren dat Arend Latenstein van Voorst, de voorzitter van de gecommiteerden, wel voorstander zou zijn van uitbetaling³.

De zaak was dus nog niet beslist. Op 28 juli vond er weer een gesprek plaats. Aten had om een nieuwe schouwing gevraagd. Alle overlieden die over dit soort kwesties advies moesten geven aan de gecommiteerden – de directie – van het contract waren aanwezig. In het verslag van de vergadering werd vastgelegd, 'dat alle schouwers een nieuw onderzoek hebben gehouden, waarbij overtuigend is gebleken dat er sporen van brand waren.'

Bovendien waren er drie molenmakers opgetrommeld die allemaal een eigen taxatie van de schade maakten. Lammert Gorter kwam tot een bedrag van f. 485,-, Simon Otter tot f. 490,-, maar Pieter de Vries week met f. 305,- zwaar af van zijn collega's. Hij deed dit, omdat hij er van overtuigd was dat de halsteen niet als gevolg van de

Het Vergulde Kalf, aquarel Gerrit Mol

bliksem was gebroken. Tijdens de vergadering met de gecommiteerden en overlieden over deze kwestie waren de drie molenmakers ook uitgenodigd. Gorter en Otter schaarden zich achter de visie van hun collega: 'Wij zijn eenparig van mening, dat De Vries gelijk had daar de breuk oudere dagtekening verried, terwijl wij tevens betwijfelden of de schepperij door het onweder schade had geleden.' Er was zeer weinig brandschade geconstateerd. Als bewijs legden de drie enig riet op tafel, dat vlakbij een door de bliksem getroffen stijl uit het rietdek was gehaald. Er werd besloten tot een uitkering van f. 422,67. Dit bedrag werd bereikt door de schattingen van de drie molenmakers op te tellen, de schade aan de halsteen, die op f. 12,- werd geschat, hiervan af te trekken en het totaal door drie te delen. Trijntje Molenaar kon het

Door Ron Couwenhoven

bedrag binnen veertien dagen ophalen bij penningmeester Jan Vis Csz.

Maar in de nacht van 20 januari 1876 was het wél afgelopen met Het Vergulde Kalf. Om vier uur 's nachts brak er een hevige brand uit. De molen brandde volledig af. De brandweerlieden werden, zoals gebruikelijk, opgeroepen door klokgelui van de Oostzijderkerk, maar klokkenluider Leeuwerik dacht aanvankelijk dat de brand niet in Oostzaandam was maar in Wormer. Daarom luidde hij de klok niet toen hij om vier uur 's nachts gewaarschuwd werd dat er brand was. Pas een uur later gebeurde dat. Het was steenkoud en de Zaan was bevroren. Hierdoor konden de Koger spuiten over het ijs de vuurzee bereiken. De Zuiderspuit was er als eerste, wat goed was voor een premie die de manschappen onderling konden verdelen. Veel te blussen viel er niet meer toen de Oostzaandamse spuiten eindelijk arriveerden. De molen was al ingestort⁴. Ook de schuur met een grote hoeveelheid gort en pelmeel ging verloren⁵.

1 GAZ. Zaanlandsche Courant dd 16-7-1870.

2 GAZ. PA 8-11 Notulenboek
Papiermakerscontract 1867-1883.

3 GAZ. PA 8-65 Correspondentie
Papiermakerscontract.

4 De geschiedenis van de brandweer in
Zaandam, pag. 40 – Bob Ris en Jan Joosten
(1993).

5 GAZ. Zaanlandsche Courant, 22-1-1876.

EEN MOLENAAR LEERT IEDERE DAG BIJ

Het leven van Job de Groen (18 jaar) draait al vroeg om molens.

“Mijn vader heeft in het centrum van Wassenaar een winkel met kantoorartikelen. Daarnaast staat molen De Windlust. Van jongs af aan kom ik daar graag met mijn ouders. Toen ik klein was, vond ik de draaiende wieken prachtig. Daarna kreeg ik steeds meer interesse in de techniek en historie. De Windlust dateert uit 1668, de ronde stenen stellingmolen heeft altijd op dezelfde plaats gestaan. Het is superleuk dat deze nog origineel is. Al snel mocht ik meehelpen op de molen, er keek natuurlijk wel iemand mee over mijn schouder. Het meel dat je hier maalt, wordt geleverd aan de bakker in de straat. Het is zo leuk dat je dan brood koopt waarvoor je zelf hebt geholpen om het graan te malen.”

ZELF DRAAIEN OP HET KLAVERBLAD

“Door kennissen in de Zaanstreek kwam ik regelmatig op de Zaanse Schans. Vanaf 2017 draaide ik op zaterdag de kleine lattenzager het Klaverblad. Hier kon ik voor het eerst zelfstandig draaien. Dat is heel leuk. Wanneer je bijvoorbeeld een knoop in een touw legt, moet je zelf bedenken waarom je dat zo doet. De verantwoordelijkheid ligt helemaal bij jezelf. Molen het Klaverblad heeft een vlucht van 8 meter, dat is behoorlijk. Je bent je er bewust van dat je hem zo moet vastzetten dat hij bestand is tegen een storm.”

De verantwoordelijkheid ligt helemaal bij jezelf

RECORDPOGING

Op 9 april 2022 werd er door De Hollandsche Molen een recordpoging gedaan om ruim 800 molens op een dag te laten draaien. “Met Stan Baltus heb ik toen voor het eerst op De Huisman gedraaid. Kleine Zaanse molens vind

ik heel leuk. Ik zit in mijn laatste jaar van de opleiding ICT. Daarna zou ik graag fulltime molenaar willen worden aan de Zaan. Op zaterdag ben ik vrijwillig molenaar op De Huisman en in de vakanties draai ik op De Kat.”

BLIJVEN HANGEN BIJ DE HUISMAN

“De historie van De Huisman vind ik heel leuk. Sinds de restauratie in 2011 staat de molen op deze plek zoals het historisch verantwoord is. Het interieur is aangepast zodat er veel toeristen binnen kunnen kijken. De molen

heeft een rijke geschiedenis. Het is een houten achtkantmolen, dat is zeldzaam en mooi." Het pakhuis is het oorspronkelijke papierpakhuis De Haan, dat altijd op deze plek aan de Kalverringdijk heeft gestaan. Het achtkant, de kap en wieken horen bij de oude mosterd- en snuifmolen De Huisman. De maalwerktuigen komen van het specerijenmolentje Het Indisch Welvaren. Zo zijn verschillende elementen samengevoegd tot een historisch verantwoorde molen. De Huisman en Het Indisch Welvaren stonden eerder aan het Blauwe Pad in Zaandam.

Het is heel leuk dat de molenaars veel contact met elkaar hebben

DE HADEL DRAAIT MEE

"Ik draai altijd op zaterdag. Net zoals Abel Blom op de houtzaagmolen komen we vroeg in de ochtend, dan heb je een mooi rustmomentje. Bij De Huisman is een mogelijkheid om het gaandewerk elektrisch te laten draaien, maar dat gebruiken we nooit. De wind is het allermooiste. Er zijn drie koppelstenen waarmee je kaneel, kruidnagel en kurkuma kan malen. Voor dat laatste is een oorspronkelijke koppelsteen van De Kat geplaatst, die gebruik ik eigenlijk nooit. Daar zitten pigmenten in, die krijg je er nooit meer uit. Ik gooi op zaterdagochtend ook de weide-

Ik heb al heel veel weersituaties meegemaakt

molen De Hadel los, die verderop bij het bruggetje staat op de Schans. Een molen moet regelmatig draaien, anders gaat hij achteruit."

DIPLOMA

"In december heb ik het landelijk examen voor molenaar gehaald. Veel had ik al geleerd in de praktijk en dat vul je dan aan met theorie. Ik heb al heel veel weersituaties meegemaakt. Iedere dag is het weer anders.

Je ziet een onweersbui opbouwen, dat leer je te herkennen. Als molenaar blijf je eigenlijk altijd in opleiding, dat wil zeggen dat je iedere dag bijleert."

TOERISME ZORGT VOOR BROOD OP DE PLANK

"Natuurlijk wil je het liefste dat je in iedere molen kunt rondkijken en alle ruimte hebt. We verdienen ons brood door het ontvangen van

toeristen. Als je aan het draaien bent, krijg je veel vragen. Het is belangrijk om de bezoekers goede antwoorden te geven, ze betalen er voor. Wanneer de molen vol in bedrijf is, dan maakt dit zoveel indruk op bezoekers. Ik vind zelf de combinatie met toerisme heel leuk, zo is het levendig. Het is heel leuk dat de molenaars veel contact met elkaar hebben. En dat er ook jonge molenaars bij zijn, dat houdt het ambacht jong."

ZAAANSE KAAS-KROKETTEN

Als ik bezig ben met de recepten voor de Windbrief raak ik altijd een beetje in een romantische bui. Ik stel me zo voor dat iemand om zich heen keek naar de molens in de Zaanstreek en dacht; 'wat nou als ik probeer een kroketje te maken met wat er allemaal te krijgen is hier'. Paneermeel bestond natuurlijk niet, maar oud brood wél, dat kun je ook roosteren en zo gebruiken. En naast de zuivel en eieren was eigenlijk alles wel bij de molens te krijgen. Reden te meer om het er eens op te wagen en een heerlijk Zaanse kaaskroketje te maken!

KOKEN MET MOLEN- EN STREEKPRODUCTEN

DOOR CHEF PIETER KOK

INGREDIËNTEN

- 100 gr boter ● 120 gr bloem
- 600 ml groentebouillon
- 300 gr oude (Zaanlander) kaas
- 1 theelepel gemalen foelie
- 1/2 theelepel nootmuskaat
- zout en peper
- 2 eidooiers ● 30 ml room

PANEREN:

- pakje paneermeel
- 3 eiwitten ● 5 beschuitjes

BENODIGDHEDEN:

- cakevorm van 30x12 cm of ovenschaal
- plasticfolie ● arachideolie of zonnebloemolie voor het frituren

BEREIDINGSWIJZE

Smelt de boter in een flinke pan op middelhoog vuur en roer de bloem erdoor. Blijf roeren tot het 'deeg' naar koekjes begint te ruiken. Voeg dan de helft van de groentebouillon toe en roer met een garde door elkaar zodat er geen klontjes meer in zitten. Voeg de rest van de bouillon toe en roer, nu het wat zwaarder wordt, alles met een houten lepel door tot het zachtjes pruttelt. Voeg dan in delen de kaas toe terwijl je blijft roeren om de ragout niet aan te laten bakken. Als alle kaas erin zit en gesmolten is breng je de ragout op smaak met de foelie, nootmuskaat, peper en zout. Lees verder op de volgende pagina.

HOTTING
elektrotechniek

*Sinds 1992 het adres voor een
gegarandeerd veilige installatie!*

Rechte tocht 9d, 1507 BZ Zaandam
Tel.: 06 - 532 31 977
E-mail: r.hotting@hottingelektrotechniek.nl
Website: www.hottingelektrotechniek.nl

**Huis kopen?
Hypotheek afsluiten?
Kies zelf uw notaris!
Bel en onderhandel!**

Dijkhuis Koeman
notariskantoor

Hoogstraat 11, 1541 KW Koog a/d Zaan
Postbus 103, 1540 AC Koog a/d Zaan
Telefoon: 075 6125520
E-mail: info@notariskoeman.nl
Web: www.voordeelnotaris.nl

windmolenmakerij
"Saendijck" b.v.

**Onderhoud
Restauratie
en
Nieuwbouw**

post adres: Windmolenmakerij Saendijck b.v.
Weiver 29
1551 SC Westzaan
06-20295580 075-6281425
www.saendijck.com

Schilders- en Afwerkingsbedrijf

Van der Werff

Dorpsstraat 255,
1566 BA Assendelft

075- 687 4812
06 53 896 106
06 300 98 303

g.vanderwerff@xs4all.nl

KOKEN MET MOLEN- EN STREEKPRODUCTEN

DOOR CHEF PIETER KOK

Haal de ragout van het vuur. Klop dan de eidooiers (eiwitten kun je nog gebruiken bij het paneren) met de room even los in een bakje en roer dat door de ragout (niet meer verhitten!).

Bekleed dan je bakvorm met plastic-folie en stort de ragout erin. Dek ook af met plasticfolie en laat afkoelen. Zet in de koelkast om op te laten stijven (een nachtje is ideaal, dan ben je de volgende dag zo klaar)

Klop de eiwitten in een bord los. Doe het paneermeel in een bord. Verkrumel de beschuitjes in een kom, ietsje minder fijn dan het paneermeel.

Snij de koude ragout nu in 14 repen en rol

ze op een plank mooi rond. Haal ze door het paneermeel, rol ze dan door het eiwit en als laatste door de beschuit. Leg apart op een schaal (eventueel op wat bakpapier zodat ze niet vastplakken) tot ze allemaal klaar zijn. Doe ze nog even in de koelkast zodat ze echt koud zijn voor ze de frituur in gaan. Dit is ook het moment om de kroketten die je niet meteen gaat gebruiken in te vriezen. Verhit de olie tot 175 graden in een frituurpan en frituur de kroketten 3 tot 4 minuten tot ze mooi bruin zijn. Laat even afkoelen op een keukenpapiertje om het overtollige vet eraf te laten lopen. Heerlijk met een goeie lik (Zaanse!) mosterd!

RONDJE MOLENS

DE HUISMAN

door Paul Buurmans

Maakten wij in de vorige windbrief al melding van het slagen van Joop Broodbakker voor zijn molenaarsexamen, sinds 22 december is ook Job de Groen geslaagd. Job wensen wij als jongste van ons team heel veel fijne molenjaren toe.

Mooi dat wij met deze bemanning steeds vaker in staat zullen zijn om De Huisman te laten draaien. Zoals bij alle molens, en zeker die aan de Kalverringdijk, draait het niet alleen om wind of techniek maar vooral om vrijwilligers. Het zijn veel ijverige en enthousiaste handen die dat allemaal, elke dag opnieuw, mogelijk maken. Recent namen wij afscheid van Vera Voogd, een zeer gewaardeerde vrijwilliger die het met haar 85 jaar wel tijd vond worden om te stoppen. Met een mooi boeket hebben wij

Foto Sarah Vermoolen

Job de Groen

afscheid van haar genomen. Mensen die zich aangesproken voelen om zich als vrijwilliger bij ons in te zetten nodigen wij van harte uit om eens te komen kijken in onze gezellige molenwinkel en daarbij 'niets te verliezen en mogelijk een molenwereld te winnen'.

Foto's Jacintha Mandjes

DE KOKER

door Ton Leegwater

De molen, zo blijkt, is niet altijd goed te vinden. Het bord aan de weg is onlangs vervangen door een mooi nieuw exemplaar. Hiervoor dank aan de gemeente Wormerland. Desondanks is het zicht naar de molen vanaf de openbare weg belabberd. Het mooiste is de molen nog zichtbaar vanaf de Enge Wormer en vanaf het Kerkepad. Maar helaas komt het zicht op de molen hier ook in het geding, daar binnen de gemeente plannen zijn om dit terrein geschikt te maken voor sportactiviteiten. Het huidige ijsbaanterrein zal hiervoor verlegd moeten worden en op haar plek zijn tennis- en padelbanen met een nieuwe sporthal gepland. Om de tennisvelden en de padelbanen heen zullen windschermen geplaatst worden. Voor het behoud van het open karakter van dit gebied maakt o.a. de Vrienden van het Kerkepad zich sterk. Hiervoor hebben zij een beeld van een broedende kieviet in het open veld geplaatst en een fotocollage gemaakt van de aanwezige vogels om aan te geven dat

Het nieuwe bord bij de molen

dit zal verdwijnen. Het zou zonde zijn als het zicht op de molen door de huidige geplande sportaccommodaties nog meer verloren gaat. Vandaar dat ik de acties van de Vrienden van het Kerkepad van harte steun. Deze vriendengroep bestaat uit een aantal clubleden van de Biologisch Verbonden Voedsel

Coöperatie Wormer. Via dit biologisch verbond kunnen de leden niet alleen biologische groenten en fruitproducten kopen maar ook ons biologisch pannenkoekenmeel.

De broedende kieviet

Foto's Ton Leegwater

HET PINK

door Christiaan Smit

De vergunningsaanvraag voor de restauratie van de Oosterschuur van Het Pink en de molen zelf is de deur uit. De Oosterschuur zakt langzaam weg. De houten paaltjes waar de poeren (gemetselde palen) op staan, rotten weg. Hierdoor zakt de gehele schuur. Daardoor breken verbindingen tussen de balken open. Als er niets zou gebeuren, zou de schuur langzaam inzakken.

We zijn dus druk bezig om de Oosterschuur leeg te maken. Jarenlang was er op de zolder een werkplaats van Bruno van de Stadt. Hij heeft daar veel molenmodellen gemaakt voor het molenmuseum. Ook was het een opslagruimte voor de wisseltonstellingen van het oude museum. Veel spullen hebben een nieuwe locatie gekregen. Hierdoor kunnen de werkzaamheden aan de schuur straks gemakkelijker worden uitgevoerd en staat de schuur straks weer stevig op zijn poeren!

HET PRINSENHOF

door de maalploeg

Voor het eerst in jaren leest u in Rondje Molens geen stukje geschreven door Fred Eerenberg. Op 16 januari bereikte ons het droevige bericht dat Fred na een kort ziekbed is overleden. Fred is jarenlang zeer actief geweest binnen de maalploeg, onder andere met het schrijven van deze stukjes en de PR van Het Prinsenhof.

Fred was overal voor in, of dat nou het teren van de schuur was, het maaien van het gras of het helpen met het draaien van de molen. Toch lag zijn hart bij het ontvangen en enthousiasmeren van bezoekers. Elke keer

als er gasten aanwaaiden, liet Fred alles uit z'n handen vallen om hen een leuke en uitgebreide rondleiding te geven, waarin hij alles over de molen en de omgeving vertelde. We zullen Freds passie en betrokkenheid missen.

Fred Eerenberg in het kruiRAD van de molen

DE SCHOOLMEESTER

door Arie Butterman

Begin november is er een nieuwe kachel in de hut geplaatst. De oude kwam in 1987 als tweedehandsje binnen en had inmiddels zijn beste tijd gehad. Gaten gestopt met kachelkit hielden het geen stookseizoen meer uit.

Vlak voor de kerst is er nog een flinke partij papier gemaakt door Ron terwijl ik de voorraadopname heb verzorgd.

Op 21 december hebben we samen nog een partijtje 30 x 2 gemaakt waarin cacaodoppen zijn gestrooid in opdracht van Smells like chocolate in Zaandijk.

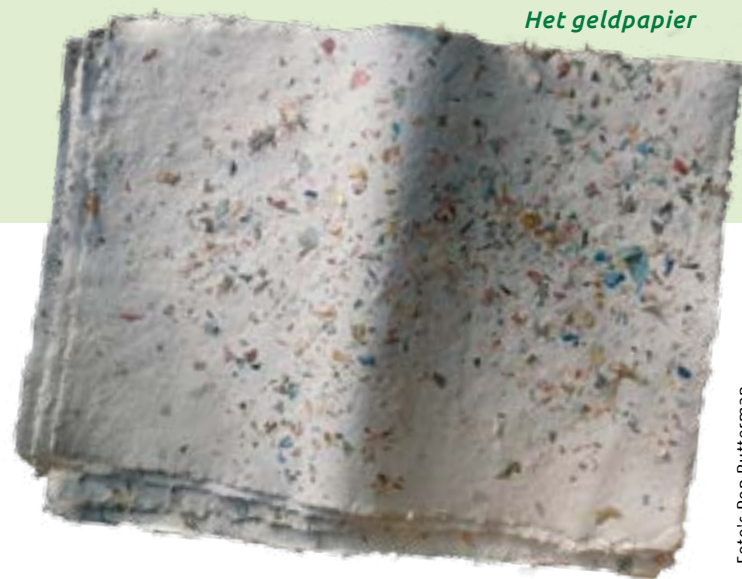
De één staat dan aan de papiermachine terwijl de ander er naast staat en steeds op het juiste moment strooit. Het nadeel van cacao is dat het aan de rollen en de zeef plakt zodat er tijdens en na het papier maken veel schoonmaakwerk is. Aansluitend nog een aantal velletjes met versnipperd geld uit de gulden periode gemaakt, deze

Een stapel cacaopapier

zijn binnenkort aan de molen verkrijgbaar. Tot slot is de aanne-mer nog bezig met de afwerking van het ketelhuis en de omran-ding van de platting.

Het geldpapier

Foto's Ron Butterman

DE JONGE DIRK

door Rick Struik

Begin november heeft de maalploeg van de Jonge Dirk samen met de nieuwe hoofdmolenaar Bart Stuurman het eiland en de twee molens winterklaar gemaakt. Bart heeft hoofdmolenaar Abel van Loenen opgevolgd die inmiddels op een poldermolen woont, waardoor hij minder tijd heeft voor de Jonge Dirk en het Zwaantje. De ploeg heeft de hele dag hard gewerkt aan het verwijderen van de rietkraag op het eiland zodat er door het waterschap kan worden geschouwd. Verder zijn de zomerzeilen vervangen door de bruine winterzeilen en is er wat klein onderhoud gedaan. De dag is afgesloten met een BBQ en om 21.00u is de maalploeg met de boot huiswaarts gegaan.

De maalploeg van De Jonge Dirk

STAM ELEKTRO-TECHNIEK
 WONINGBOUW | UTILITEIT | RENOVATIE

 LICHT-INSTALLATIES	 KRACHT-INSTALLATIES	 DATA-NETWERKEN
 AUTO-LADERS	 KIEK-DOMOTICA	 INBRAAK-BEVEILIGING
 BRANDMELDT-ONTTRUWING	 TV-INSTALLATIES	 CAMERA-BEVEILIGING

Duuststraat 42 | 1507 BW Zaandam | Tel. 075-6204151 | www.stamdekt.nl

Bert Bommerson
 SCHILDERWERK

Schilderwerk - Restauratie - Decoratie

Bert Bommerson - T 06-53918165
 Dorpsstraat 107 - Assendelft
bommersonschilders.nl

R. JONKER
 MONUMENTENBOUWERS

RAK 31 • WESTZAAN
 T: 075-785 05 89
 INFO@MONUMENTENBOUWERS.NL
 WWW.MONUMENTENBOUWERS.NL

- RESTAURATIE
- ZAAANSE HOUTBOUW
- MOLENONDERHOUD

Timmerfabriek Visser

Tot in detail verantwoord maatwerk

Noorder IJ- en Zeeweg 8, 1505 HG Zaandam
 075-617 79 84 | www.timmerfabriekvisser.nl

KORTE
 BERICHTEN

EEN KANTSTEEN UIT WORMER

De familie L. Kramer uit Akersloot heeft een kantsteen in bezit, maar door hun verhuizing is de steen overcompleet. Zij schenken de steen daarom aan De Zaanse Molen met het idee dat hij weer dienst zou kunnen doen in De Zoeker of De Bonte Hen. Deze molens hebben beide flink versleten stenen. Ze zijn klein van omtrek en zien er een beetje uit als Edammer kazen. Woensdag 8 november heeft Jan Ijskes van Funderingstechnieken De Coogh uit Zaandam, samen met Windmolenmakerij Saendijck, de steen vervoerd naar het Molenmuseum waar hij nu voorlopig ligt opgeslagen. Oorspronkelijk komt de steen uit Wormer, daar is hij gevonden met graafwerkzaamheden bij de Veerdijk, bij De Mol van Gerkens of bij De

Moriaan, dat is niet meer met zekerheid te zeggen. Wel lijkt hij in de jaren tachtig op de werf van Cees Floris te hebben gelegen (bron Paul Kramer).

Boer Niek Kramer was destijds geïnteresseerd en heeft een hek geruild voor de kantsteen. Vervolgens heeft de steen jaren staan pronken bij de ingang van de boerderij op het Oosteinde 50 te Wormer. Na ziekte en overlijden van Niek is de steen in 2012 overgeplaatst naar neef Lex te Akersloot.

Hopelijk rolt de steen binnenkort weer zijn rondjes op de legger van een molen. Mocht een lezer van dit stukje meer informatie over de herkomst kunnen geven, dan horen wij dat graag.

Ron Blonk

Lex Kramer met de kantsteen

OPGROEIEN TUSSEN FABRIEKEN

Graag wil ik dhr. Jan Krijt en de redactie bedanken voor het schrijven en plaatsen van het artikel 'Opgroeien tussen fabrieken' in de Windbrief van december. Ik heb ervan genoten, want ook ik ben geboren en opgegroeid in de Reigerstraat naast de waxinefabriek. Heerlijk zo'n terugblik op je jeugd. De herinneringen van Jan Krijt riepen veel fijne beelden op. Het was net een vervroegd kerstcadeautje. De school, de mensen, alles zo herkenbaar, zelfs na 70 jaar. Bedankt! Hierbij nog een foto, gemaakt door de vader van Jan Krijt. Daar sta ik op met de oudste zoon.

Gerda de Witte-Venniker

HEEFT U ER WEL EENS AAN GEDACHT VERENIGING DE ZAANSCH E MOLEN OP TE NEMEN IN UW TESTAMENT? OF AAN HET DOEN VAN EEN SCHENKING?

Er zijn verschillende mogelijkheden om de vereniging te steunen in haar belangrijke taak van het behoud van het industrieel molen erfgoed. Al bijna 100 jaar kan de vereniging haar werk doen dankzij haar leden en haar begunstigers. U leest er alles over op onze website: www.zaanschemolen.nl/schenkingen-anbi-status/ Of bel met het kantoor 075 621 51 48, keuze 5.

Foto Piet Meinen

CONTRIBUTIE

De Zaansche Molen stuurt geen papieren herinneringen meer om de contributie te betalen. Voor de leden die de contributie zelf overschrijven en deze nog niet hebben betaald, is hierbij het verzoek om het bedrag aan ons over te maken op de IBAN van De Zaansche Molen, NL03 INGB 0002 8634 06, onder vermelding van uw lidmaatschapsnummer. Als u uw e-mailadres doorgeeft, kunnen wij u eventueel een herinnering mailen. De tarieven vindt u hiernaast in de colofon van dit blad, maar een extra bedrag is altijd welkom en voor u mogelijk aftrekbaar van de belasting. Heeft u vragen, belt u ons dan tijdens kantooruren op 075 621 51 48 of mail naar info@zaanschemolen.nl.

ALGEMENE LEDENVERGADERINGEN

De uitnodigingen voor de ALV, met de te behandelen onderwerpen, worden uiterlijk twee weken van tevoren per email verzonden aan onze leden en op de website geplaatst. Op aanvraag kunnen de uitnodigingen en de te behandelen onderwerpen per post verzonden worden. Dit kan via een mail naar info@zaanschemolen.nl of telefonisch: 075 621 51 48.

DE WINDBRIEF IS HET VERENIGINGSBLAD VAN DE ZAANSCH E MOLEN

Overname van artikelen is slechts toegestaan na toestemming van de redactie en auteursrechthebbenden.

OPLAGE
4.000 exemplaren

HOOFDREDACTIE
Ed Pielkenrood

REDACTIE
Rick Bakker
Trudy Boom-Reuvekamp
Kees Jak
Sarah Vermoolen

VASTE MEDEWERKERS
Ron Couwenhoven
Jaap de Jong
Fulco Rol

EINDCORRECTIE
Gerard Möhring
Pien Krijger

REDACTIEADRES
Schansend 1
1509 AW Zaandam
Telefoon:
075 621 51 48
E-mail:
info@zaanschemolen.nl

ADVERTENTIE-ACQUISITIE
Telemarketing Zaanstad
Izabel de Roeck-Nikolov
Telefoon: 06 53 34 70 71
E-mail: info@telza.nl

VORMGEVING
Trudy Boom-Reuvekamp

DRUK EN AFWERKING
Drukkerij Nuance

KANTOOR

Schansend 1, 1509 AW Zaandam
Zaanse Schans, Telefoon: 075 621 51 48
E-mailadres:
info@zaanschemolen.nl
Geopend:
Maandag t/m donderdag 9.30 - 17 uur

BANKRELATIE

IBAN: NL03 INGB 0002 8634 06
t.n.v. De Zaansche Molen
afd. Ledenadministratie

RAAD VAN TOEZICHT

Voorzitter: Jan Goedhart
Secretaris: Abel Zwart
Lid: Joop Bergevoet
Lid: Lex van Zaane
Lid: Henriette van Westerhoven-Beaujon

DIRECTEUR-BESTUURDER

Katelijne Prinsenbergh

HOOFDCONSERVATOR

Drs. Henk J. Heijnen

VERTROUWENSPERSOON

Sophie Drenth, sophie@devp.nl
085 080 29 75

MOLENMUSEUM WERELD VAN WINDMOLENS

Kalverringdijk 30, 1509 BT Zaandam
Geopend: dagelijks
(voor actuele openingstijden zie de website)

OPENINGSTIJDEN MOLENS

Zie www.zaanschemolen.nl

CONTRIBUTIE PER 12 MAANDEN

Lidmaatschap € 32,50. Jeugdleden (tot 18 jaar) € 27,50. Bedrijfslidmaatschap € 330,00 (ex. b.t.w.) Als lid steunt u het behoud van het Zaanse molenerfgoed. Daarnaast ontvangt u vier keer per jaar ons verenigingsblad de Windbrief, de digitale nieuwsbrief en heeft u gratis toegang tot onze molens en het Molenmuseum. Aanmelden nieuwsbrief (1x per maand) www.zaanschemolen.nl/nieuwsbrief. Het lidmaatschap opzeggen kan tot 1 maand voor de einddatum van het lidmaatschap.

Mayonaise van Zaanse.
Zo goed als huisgemaakt.

FUNDERINGSPECIALIST

- Plan ontwikkeling, constructeur en vergunning aanvraag.
- Trillingsarm heien en trillingsvrij persen
- Heimachines met een doorrijdbreedte vanaf 63 cm
- Funderingsherstel inclusief sloop/ en betonwerkzaamheden
- Oprijzelen en rechtzetten van woningen en gebouwen

JAN IJSKES
FUNDERINGSTECHNIEKEN
"DE COOGH"
ZAANDAM

Daam Schijfweg 22-24, 1507 BD Zaandam
T. 075-616 39 04 • info@decoogh.com
voor meer informatie: www.decoogh.com

€ 14,95

Wind in de Wieken

Een verhaal over nieuwsgierige kinderen die zich afvragen: 'Waar komt de wind vandaan?' Voor beginnende lezertjes of om voor te lezen. Te koop in het Molenmuseum en molen De Huisman. Of te bestellen via deze QR code.

**U BENT
VAN HARTE
WELKOM
IN ONS
RESTAURANT**

PANCAKES ★ PANNENKOEKEN ★ CRÊPES
PFANNKUCHEN ★ PANQUEQUES

**25%
KORTING**

VOOR DE LEDEN VAN VERENIGING
ZAANSCH E MOLEN OP VERTOON
VAN LEDENPAS

PANNENKOEKEN ETEN OP DE ZAANSE SCHANS? ★ DEKRAAI.NL

RESTAURANT DE KRAAI
KRAAIENPAD 1
1509 AX ZAANDAM
T 075 - 615 64 03
E INFO@DEKRAAI.NL

OPENINGSTIJDEN

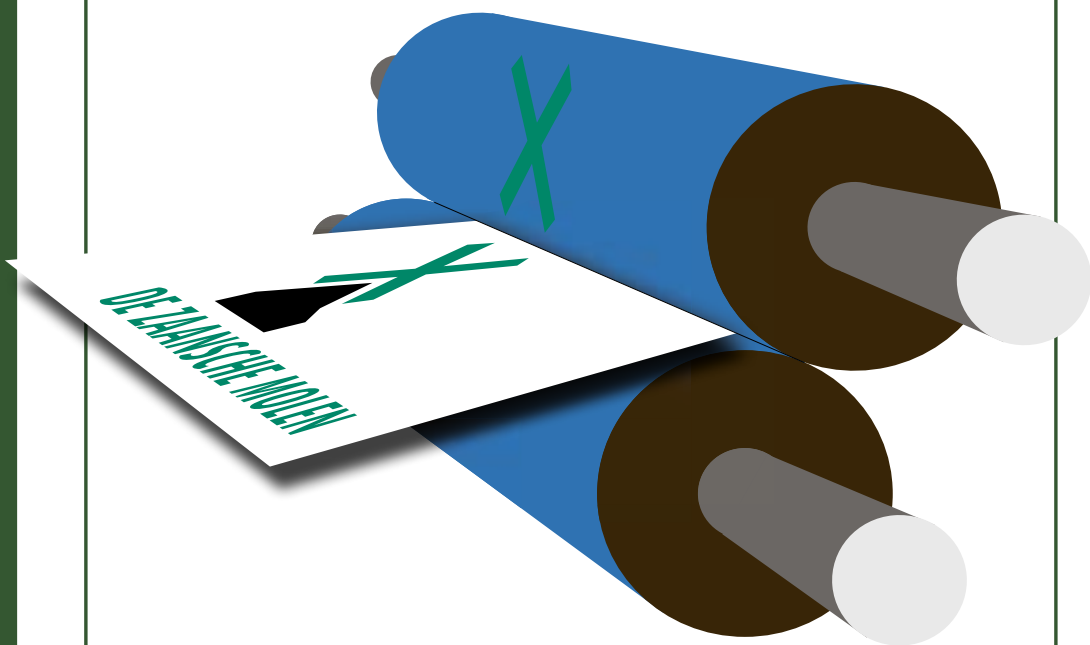
MRT T/M OKT ⇄ 09:00 - 18:00
JAN, FEB, NOV EN DEC ⇄ 09:00 - 17:00
365 DAGEN PER JAAR GEOPEND!

drukkerij

NUANCE B.V.

dtp - offset - digitaal - plotten - afwerken

NUANCE^{BV}
GRAFISCHE PRODUCTIES

Kalf 1 • 1509 AA Zaandam • Tel.: 075 - 617 03 69
www.nuancegp.nl • info@nuancegp.nl

